

УДК: 619:616.993.1:636.52/58

ДО ПИТАННЯ ЕПІЗООТОЛОГІЇ АСОЦІАТИВНИХ ІНВАЗІЙ КУРЕЙ В ГОСПОДАРСТВАХ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Глечик М. В., Стибель В. В.

Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького

Резюме. При вивченні епізоотичної ситуації із кишкових інвазій курей у Львівській області було встановлено, що найбільш поширеними інвазіями є аскаридіоз, гетеракоз та еймеріоз, які протікають як моноінвазією, так і асоційовано, тобто за типом паразитоценозів. Відмічено, що кокцидії, ускладнені нематодозною інвазією, протікають значно тяжче, ніж в «чистій» формі,

Ключові слова: моніторинг, гельмінти, протозоози, аскаридіоз, гетеракоз, еймеріоз, аскаридіозно-гетеракозна, аскаридіозно-еймеріозна, гетеракозно-еймеріозна, аскаридіозно-гетеракозно-еймеріозна інвазія, екстенсивність, інтенсивність.

Summary. During the study of the intestinal invasions of chickens in the Lviv region it was set that ascaridiosis, hetaracosis and eimeriosis are the most common invasions, which flow monoinvasibly or associatively, that is according to the type parasitocenosis. It is noted, that coccidii, complicated by a nhematodosis invasion, flows considerably heavier, than in a «clean» form.

Key words: monitoring, helminthes, protozooses, ascaridiosis, hetaracosis, eimeriosis, invasion, extensively, intensively.

Вступ. Сучасне птахівництво в Україні має динамічний розвиток і вже сьогодні практично повністю може задовольнити потреби населення держави у високоякісних дієтичних продуктах харчування (м'ясі та яйцях). Цьому сприяють впровадження новітніх сучасних технологій вирощування, використання кращих вітчизняних та зарубіжних кросів яєчних та м'ясних видів птиці, інвестиції, реконструкції наявних пташників і нове будівництво. За підсумками 2008 року галузь тваринництва дала приріст лише на 1% і це завдяки яєчному і м'ясному птахівництву.

Достатньо швидке повернення коштів, що вкладаються в це виробництво, стає привабливим для фінансових та бізнесових структур, і не тільки українських. Однак, як і в більшості видів діяльності людини, ця сфера має і негативні наслідки. Велика концентрація птахів на обмеженій території птахофабрики призводить до розповсюдження різноманітних гельмінтозних захворювань, які в Україні є досить поширені в птахівничих господарствах.

В умовах сучасних птахофабрик, де на обмеженій території сконцентровано велика кількість птахів, кури вирощуються в клітках, а

технологія передбачає утримання батьківського стада на підлозі, інвазування курей гельмінтами та протозоозами набуває все реальніших загроз.

Паразитарні агенти (гельмінти, найпростіші) активно впливають на розвиток і перебіг епізоотичного процесу. Збудники перебувають у складних взаємовідносинах поміж собою і хазяїном, що призводить до виникнення асоційованих захворювань. При цьому захворювання може мати субклінічний або клінічно виражений перебіг, що залежить, зокрема, від інтенсивності зараження.

Гельмінти, розвиваючись в організмі хазяїна як біологічні подразники, впливають негативно. Вони спричиняють відставання в рості і нерідко є причиною загибелі молодняку. В дорослої птиці ці інвазії викликають хронічну інтоксикацію продуктами життєдіяльності гельмінтів, внаслідок чого у курей різко знижується несучість, приріст живої маси, вихід пір'я. Отримані від такої птиці яйця мають низькі інкубаційні якості [1, 2, 3, 4].

Метою наших досліджень було виявити закономірності епізоотичного процесу при моно- та поліінвазіях паразитарних захворюваннях у птахівничих господарств різних форм власності в Львівській області при підлоговому та клітковому утриманні.

Матеріали і методи. Дослідження курей були проведені протягом 2004 – 2008 років у 16 спеціалізованих та приватних господарствах Львівської області з різною технологією утримання (кліткове та підлогове).

Відносно швидкості розповсюдження даних інвазій серед поголів'я птиці та зростання інтенсивності інвазування тварин маємо можливість судити за даними матеріалів звітності Львівських районних державних лабораторій ветеринарної медицини та за даними, отриманими безпосередньо від власників та спеціалістів господарств.

Гельмінтоовоскопічному дослідженню були піддані 2200 курей 3-10-місячного віку з птахофабрик (кліткове утримання) та 1490 курей з приватних господарств (утримання на підлозі).

Для дослідження з пташників, де утримувались кури різних вікових груп, ми відбирали проби посліду (не менше 25 проб з кожної групи), які досліджували в лабораторних умовах на кафедрі паразитології та іхтіопатології Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнології імені С.З.Гжицького. Лабораторні дослідження проводили за методом Дарлінга на наявність яєць нематод та ооцист еймерій. Видову належність визначали за К.І. Скрябіним та Е. М. Матевосян [5], А. Н. Чертковою та О. М. Петровим [6].

Результати і обговорення. Проведені нами гельмінтологічні дослідження у птахофабриках та приватних господарствах Львівської області показали, що найпоширенішими гельмінтозами курей є аскаридіоз, гетеракоз, а також протозоози – еймерії, які можуть протікати у вигляді моно- та поліінвазії.

У господарствах різних форм власності екстенсивність моно- та асоційованих інвазій була неодинаковою і залежала від способу утримання.

В результаті проведених досліджень *Ascaridia galli* нами була виявлена у п'яти з дев'яти досліджуваних спеціалізованих господарств (СВГ «Ясенів» Бродівського району, ФГ «Унія» Городоцького району, АФ «Агро», ТзОВ «Геліус» Дрогобицького району, ПП «Візенберг» Жовківського району). Екстенсивність інвазії становила в межах 1,2 – 3,5% і реєструвалась вона у курчатах з 28-добового віку. У присадибних господарствах, де курчата мають можливість контактувати з проміжними хазяями різних збудників хвороб, екстенсивність зараження аскаридіозом зазвичай коливалось в межах 23,1 – 46,8% при середній інтенсивності 4,8 – 21,3 яєць в 1 г посліду.

Така нематода, як *Heterakis gallinarum* у вигляді моноінвазії у спеціалізованих господарствах зустрічалася не досить часто. Її ми виявили у 3-х з 9-ти досліджуваних господарств (ТзОВ АПФ «Львівська» Буського району, АФ «Беркут», Дрогобицького району та АФ «Загаї» Кам'яно-Бузького району), при цьому відсоток ураження був незначним 1,5 – 3,2 % проти 18,5-31,4 % у присадибних господарствах. Гетеракиси почали нам зустрічатись у посліді курчат з 28-30-добового віку.

Еймеріоз у курчат реєстрували уже з 10-добового віку і відсоток зараження у спеціалізованих господарствах коливався по різному. Так, у АФ «Агро» (Дрогобицького району) та у ПП «Візенберг» (Жовківського району) він досягав 4–5,5% з середньою інтенсивністю 4,6-8,2 ооцист в 1 г посліду, а у таких господарствах, як СВГ «Ясенів» (Бродівського р-ну), ТзОВ АПФ «Львівська» (Буського р-ну), ФГ «Унія» (Городоцького р-ну), АФ «Ватра», АФ «Беркут», ТзОВ «Геліус» (Дрогобицького р-ну) був дещо нижчим і становив від 2 до 3,7% при середній інтенсивності інвазії 4,9-12,5 ооцисти в 1 г посліду. У приватних господарствах цих же районів епізоотична ситуація щодо еймеріозу була дещо відмінною. Так, екстенсивність зараження курчат еймеріями досягала 41,7 – 59,2%, інтенсивність інвазії також була вищою (15,6 – 33,1).

Дані інвазії можуть протікати також і у вигляді асоційованих, тобто за типом паразитоценозів. Під час проведення копроскопічних досліджень нам зустрічались поєднання таких інвазій: аскаридіозно-гетеракозна, аскаридіозно-еймеріозна, гетеракозно-еймеріозна, аскаридіозно-гетеракозно-еймеріозна.

Якщо моноінвазії ми реєстрували у пташенят з 10-добового віку, то поліінвазії ми спостерігали у молодих курочок з 30-добового віку.

Екстенсивність аскаридіозно-гетеракозної інвазії у різних районах Львівської області була неоднаковою. В результаті копроскопічних досліджень посліду від курочок, починаючи з 2-місячного віку, було встановлено, що найвищої екстенсивності поміж спеціалізованих господарствах вона досягала у ФГ «Унія» Городоцького р-ну, СВГ «Ясенів» Бродівського р-ну та ТзОВ АПФ «Львівська» Буського р-ну і становила відповідно 5,5%, 5,3% та 4,7%. У інших господарствах (АФ «Беркут», ТзОВ «Геліус» Дрогобицького р-ну, ПП «Візенберг» Жовківського р-ну, АФ «Загаї» Кам'яно-Бузького р-ну) вона була невисокою протягом року і коливалась від 1,5 до 3,2%. Ураженість аскаридіозно-гетеракозною інвазією у

присадибних господарствах становила в середньому 24,8%, що пояснюється можливістю курей утримуватись на ділянках, де є можливий контакт з інвазованими збудниками джерелами зараження.

У майже всіх спеціалізованих господарствах Львівської області нам доводилось реєструвати аскаридіозно-еймеріозну інвазію. Хоча екстенсивність ураження і була невисокою, вона була досить поширеною. Інвазованість курей даною поліінвазією у птахогосподарствах склала у СВГ «Ясенів» Бродівського р-ну – 1,3%, ТзОВ АПФ «Львівська» Буського р-ну – 2,7%, у Дрогобицькому районі знаходяться чотири господарства, з яких у трьох ми виявили інвазованих курей 4-місячного віку і старше: АФ «Ватра» - 2%, ТзОВ «Агро» - 1,2%, АФ «Беркут» - 3,2%, ПП «Візенберг» Жовківського р-ну – 2,5%, АФ «Загаї» ТзОВ Кам'яно-Бузького р-ну – 1,5%.

Висновки. Протягом досліджуваного періоду нами встановлено, що найменш поширенішою поліінвазією серед спеціалізованих господарств була гетеракозно-еймеріозна. Ми її виявили лише у п'яти з дев'яти досліджуваних господарств (ТзОВ АПФ «Львівська», АФ «Ватра», ТзОВ «Агро», ПП «Візенберг», АФ «Загаї»), де середня екстенсивність становила 2%. У приватних господарствах гетеракозно-еймеріозна інвазія реєструвалась у курей 6-10-місячного віку, екстенсивність коливалась в межах 4,6-8,7%.

Разом з даними поліінвазіями ми також зустрічали поєднання аскаридіозно-гетеракозно-еймеріозної інвазії. Частота зустрічання її у господарствах різних форм власності була різною і залежала відповідно від способу утримання. Так, у спеціалізованих господарствах ступінь інвазованості досягав до 2%, а у деяких господарствах він був взагалі відсутній (ТзОВ АПФ «Львівська», ФГ «Унія» і АФ «Беркут»). Було встановлено, що такою поліінвазією були уражені кури 7-8-місячного віку. Щодо присадибних господарств, то в них кури були уражені дещо старшого віку (10-12 місяців) і екстенсивність зараження коливалась у межах 7,3-16,2%. Це пояснюється тим, що дорослі кури мають більше можливості контактувати з різними резервуарами збудників захворювань.

Список літератури

1. Довідник з хвороб птиці / В. В. Герман, Б. Т. Стегній, П. І. Вербицький [та ін.]. – Харків: Фоліо, 2002. – 296 с.
1. Епізоотичний стан птахівництва в Україні / О. Вержиховський, Ю. Колос, В. Титаренко [та ін.] // Ветеринарна медицина України. – 2007. – № 6. – С. 8-10.
2. Професіоналізм, відповідальність, цілеспрямованість кожного фахівця – до рівня службового державного статусу // Ветеринарна медицина України. - 2009. - № 3. – С. 4-7.
3. Романенко П. Т. Возрастная динамика заражения кур гельминтами на птицефабриках и птицефермах Ростовской области / П. Т. Романенко, Т. А. Троенко, И. А. Заремба // Совершенствование технологии производства птицеводческой продукции / Донской СХИ. – Персиановка, 1982. – С. 62-65.

4. Ремизова С. Е. Кишечная микрофлора при аскаридиозно-гетеракидозном заболевании кур / С. Е. Ремизова, С. В. Ларионов, Р. Т. Маннапова // Ветеринария. – 2004. – № 7. – С. 31-33.
5. Скрябин К. И. Ленточные гельминты (гименолепиды) домашних и охотничье-промысловых птиц /К. И. Скрябин, Е. М. Матевосян.– М.: ОГИЗ, Сельхозиздат, 1945.- 476 с.
6. Черткова А. Н. Гельминты домашних куриных птиц и вызываемые ими заболевания / А. Н. Черткова, А. М. Петров. – М., 1961.- 340 с.

